

Obvodný notársky úrad Kľačno v Nitrianskom Pravne 1883 – 1945 (1949)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1571_10240	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad Kľačno v Nitrianskom Pravne	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1883 – 1945 (1949)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	6,31 b. m. (57 úradných kníh, 6 registratúrnych pomôcok, 33 škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad Kľačno v Nitrianskom Pravne	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Inštitúcia notárskych úradov má bohatú históriu a je to azda jediná inštitúcia v archívárskej praxi, ktorej začiatky nemožno tak jednoznačne ohraničiť ako u ostatných úradov a zariadení. Osoba notára sa objavuje vo feudálnom Uhorsku už v 13. storočí. Najskôr vykonával funkciu pisára alebo poradcu v dvorských kanceláriách, v župnej samospráve, v samospráve slobodných kráľovských miest, privilegovaných mestečiek ako aj v cechoch. Postupne ako vzrastala agenda notárov prichádzalo k presystematizovaniu ďalších pomocných síl – vicenotárov, podnotárov ako aj pomocných notárov. Pôvodní notári (hlavní a vrchní) zbavení vybavovania administratívy sa postupne dostávali na vyššie funkcie – funkcie poradcov alebo tajomníkov. Za vykonávanie písomných prác v úrade richtára, bol notár honorovaný z príjmov obce vo forme príspevku	Dejiny správy pôvodcu

		<p>občanov na vydržiavanie notára a nazýval sa obecný notár. Vydržiavanie notára bolo pre obec značným zaťaženie, čo viedlo neskoršie k tomu, že si viaceré obce vydržiavali jedného notára. Takýto notár sa potom označoval ako obvodný notár.</p> <p>Po prvýkrát v histórii poddanských obcí sa sústavnejšie hovorí o obciach ako administratívnych jednotkách, orgánoch obcí a ich úlohách v Tereziánskom urbári z 25. januára 1767, v bode IX., ktorý vymenúva obecné orgány, richtára, prisažných a spomína aj osobu notára.</p> <p>Zákonný článok XVIII z roku 1871 značne povýšil verejnosprávne postavenie notára. Zaistil mu hlasovacie právo v obecnom výbore, ustanovil ho za člena obecného predstavenstva a jeho povinnosťou bolo viesť spisovú agendu obcí, evidencie, vypracovávať rozpočet obcí ako aj záverečný účet obce. Keďže notára môžeme už chápať ako samostatnú inštitúciu, rok 1871 môžeme pokladať za rok vzniku notárskych úradov. Podľa tohto zákona sa mohli malé obce rozhodnúť, s ktorými malými susednými obcami chcú vytvoriť spoločný notariát.</p> <p>Pre ďalší vývoj notárskych úradov bol dôležitý obecný zákon č. XXII/1886. Na čele obce stál obecný výbor a obecné predstavenstvo. Notár sa stal poradcom obecného predstavenstva a mal dozor nad vykonávaním zákonov, vyhlášok a nariadení v obciach.</p> <p>Vznik ČSR priniesol poštátne úradu notára zákonom č. 211/1920 Zb. z. a n., podľa ktorého sa obecní a obvodní notári stali štátnymi zamestnancami. Na čele obce stál starosta, ktorý pomocou obecného zastupiteľstva, obecnej rady a komisií spravoval záležitosti obce. Služobne bol notár podriadený hlavnému slúžnemu a od 1. januára 1923 okresnému náčelníkovi, v okrese ktorého mal svoje úradné sídlo.</p> <p>Pri reforme verejnej správy v roku 1923 sa rozšírila aj kompetencia notárskych úradov, najmä v obstarávaní týchto agend: pôsobnosť vo finančnej správe, všeobecné sčítanie ľudu, pohyb obyvateľstva, sirotská agenda, chudobinská agenda, spolupráca pri obecnom súdnictve, vydávanie svedectiev a služobných knížiek, prevádzanie zákona o úrazovom poistení, o štátnych matrikách, o verejnom zdravotníctve a pod..</p> <p>V období tzv. Slovenského štátu nastali zásadné zmeny v obecnom zriadení. V roku 1942 boli rozpustené obecné zastupiteľstvá v obciach, zrušil sa úrad starostu obce, funkcie námestníkov a pôsobnosť zrušených orgánov obce vykonávali vládny komisári a poradné zbory.</p> <p>Skončenie druhej svetovej vojny je súčasne v histórii notárskych úradov aj zánikom tejto inštitúcie. Nariadením Povereníctva Slovenskej rady zo 7. apríla 1945 boli zriadené národné výbory, ktoré prebrali právomoci obecných zastupiteľstiev. Po zrušení obvodných notariátov vznikli obvodné úrady miestnych národných výborov a namiesto obecných notárskych úradov vznikli úrady miestnych národných výborov.</p> <p>História kľačnianskeho notariátu je v mnohom spoločná s históriou Obecného notárskeho úradu v Nitrianskom Pravne, kde mal po celú dobu svojej existencie sídlo. Vznikol na konci 19.</p>	
--	--	---	--

		<p>storočia vyčlenením z obvodu právnického notariátu. Nedá sa presne stanoviť mesiac ani rok vzniku, je však isté, že v roku 1894, kedy I. Modrányi, prievdzsky slúžny vydal knihu „Jelentés a Privigyei járás belélete és a szolgabírói hivatal működéséről“ už úrad existoval a jeho obvod tvorili obce: Chvojnica, Kľačno (Gajdel), Malinová (Cach), Solka, Tužina a Vyšehradné (Majzel). V tomto zložení zostal obvod notariátu do konca februára 1942. Dňa 1. marca 1942 bola obec Tužina vyhláškou Ministerstva vnútra z 23. 12. 1941 č. 25592-I/2-1941 odčlenená z kľačnianskeho notariátu a tvorila samostatný obvod novozriadeného obecného notárskeho úradu. Prípravy k odčleneniu prebiehali už od roku 1940, kedy obec Kľačno predložila Ministerstvu vnútra cestou okresného úradu svoju požiadavku. V tomto prípravnom období sa uvažovalo o preložení miesta kľačnianskeho notariátu z Nitrianskeho Pravna do Kľačna s tým, že obce Malinová, Solka a Vyšehradné sa pričlenia do obvodu Notárskeho úradu v Nitrianskom Pravne, respektíve aj Chvojnica, ak sa nestane súčasťou tužinského notariátu. Po zásahu Deutsche Partei v Nitrianskom Pravne, ktorá neodporúčala rozkúskovanie kľačnianskeho notariátu, okrem zriadenia notariátu v Tužine, neprišlo k ďalším zmenám. Treba ešte poznamenať, že už v roku 1937 vedúci notár v Nitrianskom Pravne predkladal Okresnému úradu v Prievidzi návrh na zlúčenie týchto dvoch notariátov. Návrh však neprešiel a kľačniansky notariát existoval až do oslobodenia Nitrianskeho Pravna Sovietskou armádou.</p> <p>Poslednými notármi Obvodného notárskeho úradu Kľačno so sídlom v Nitrianskom Pravne boli Július Orlovský ako vedúci notár a Ambróz Aksamit ako pridelený notár, ktorý však po odchode vedúceho notára v Nitrianskom Pravne k armáde prevzal vedenie Obecného notárskeho úradu v Nitrianskom Pravne.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Registratúra obecných a obvodných notárskych úradov bola bohatá. Notári vybavovali písomnosti z bežného života, viedli Evidencie obyvateľstva na základe rôznych kritérií, Evidencie domov alebo organizácií. Do podacích protokolov notár zapisoval všetky podania adresované obci alebo jemu. Spisy sa protokolovali chronologicko – numericky, pričom spisy týkajúce sa jednej veci sa pripájali k prvému číslu. Kancelársky poriadok pre obce a obecné a obvodné notariáty, vydaný bývalým ministerstvom vnútra č. 125 000/1902 B.M. pripúšťal aj abecedné protokolovanie. Tento systém nahrádzal index k podaciemu protokolu, ktorý sa musel viesť ku každému podaciemu protokolu. Zavedením dvoch druhov podacích protokolov sa agenda notárskych úradov delila na dve oddelenia: dôverných spisov a administratívnych spisov. Zvláštnu agendu tvorila účtovná agenda, ktorú osobne manipuloval notár, každý rok v samostatnom fascikli, zvlášť pre každú obec. Agendu tvoril v rámci roka súbor písomností (rozpočet, záverečný účet, majetkový inventár, pokladničné denníky) viažuce sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia. Písomnosti boli označované prezentačnou pečiatkou s označením úradu, číslom spisu a dátumom.</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>Aj Obvodný notársky úrad Kľačno v Nitrianskom Pravne manipuloval písomnosti notariátu podľa vyššie spomenutého kancelárskeho poriadku platného pre notárske úrady a po uplynutí roka ich ukladal do spisovne úradu (dnes registratúrne stredisko). V roku 1957 prevzal Okresný archív v Prievidzi fond od bývalého Miestneho národného výboru v Nitrianskom Pravne, avšak iba správne a evidenčné knihy, registratúrne pomôcky a účtovný materiál. Ďalší zvoz písomností notárskeho úradu sa uskutočnil v roku 1962, kedy Okresnému archívu v Bojniciach boli odovzdané do starostlivosti administratívne spisy, ktoré sa nachádzali doslova rozhádzané na povale budovy MNV v Nitrianskom Pravne. Po prevzatí bol fond spracovaný zamestnancami archívu, ktorí k fondu vyhotovili aj inventár. Ďalšiu časť registratúry notárskeho úradu prevzal archív v roku 1964 od Miestneho národného výboru v Kľačne. Písomnosti boli uložené na povale budovy MNV v Kľačne v úplnom rozsype. Pri preberaní boli zamestnancom Okresného archívu v Bojniciach Jozefom Bilčíkom roztriedené, zhruba usporiadané a zbavené nečistôt. Značná časť dokumentov bola v dôsledku nevhodného umiestnenia a nepriaznivých poveternostných vplyvov zničená. Po vyrad'ovacom konaní č. A/VI-2/2008-398 v roku 2008 prevzal archív od Obecného úradu v Nitrianskom Pravne matričné knihy s indexmi v rozsahu 0,60 b. m. Poslednú časť fondu odovzdal Obecný úrad v Nitrianskom Pravne v roku 2012.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Prvé záznamy boli do archívu prevzaté dňa 21. júna 1957 a zapísané v prírastkovej knihe pod číslom 39. Išlo o všeobecnú agendu z rokov 1893 – 1945 v množstve 54 kníh a 16 balíkov dokumentov. Pod ďalším číslom 80 zo dňa 5. júla 1962 boli zaevidované tri fascikle administratívnych spisov 1933 – 1940 a štyri evidenčné knihy, avšak v prírastkovej knihe nie je uvedené ich rozpätie rokov. Ďalší prírastok zapísaný dňa 21. mája 1964 pod číslom 154 tvorili tieto dokumenty: evidencie 1920 – 1943 v množstve deväť kníh, jedna účtovná evidencia za obdobie 1934 – 1941 a jeden fascikel dôverných spisov 1942 – 1944. Preberanie ďalších písomností sa uskutočnilo dňa 13. decembra 2008. Jedenásť kusov matričných kníh z rokov 1895 – 1906 a šesť kusov menných indexov 1895 – 1906 bolo zaevidovaných v prírastkovej knihe pod číslom 1565. Posledný prírastok k fondu bol prevzatý od Obecného úradu v Nitrianskom Pravne dňa 9. októbra 2012 a zaevidovaný pod prírastkovým číslom 1668. Obsahoval matriku narodených, ktorá vznikla z činnosti Obvodného notárskeho úradu v Kľačne, so sídlom v Nitrianskom Pravne z rokov 1901 – 1903 v rozsahu 0,05 b. m.</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and content	<p>Fond Obvodného notárskeho úradu Kľačno v Nitrianskom Pravne sa zachoval neúplne, pretože vojnové udalosti sa dotkli materiálu ako celku. Na začiatku fondu sa nachádzajú knihy správne v počte 10 kusov a evidenčné knihy v množstve 42 kusov z obdobia rokov 1900 – 1949. Niektoré evidencie ako Evidencia vydaných obecných svedectiev, Evidencie trestaných osôb z Kľačna a Vyšehradného, Evidencia trestných listov obce Kľačno, Solka a Vyšehradné, Evidencia vojnových poškodencov, vydaných domovských listov, starobných podpôr</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>a Evidencia lesných hájnikov sú vo fonde uložené aj napriek tomu, že v nich pokračoval nástupca fondu Obvodný úrad miestnych národných výborov v Kľačane. Je to z dôvodu, že záznamy prevažujú smerom nadol v porovnaní so záznamami OÚ MNV. Dôverné a administratívne spisy notárskeho úradu sa zachovali veľmi torzovite a vypovedajú o hospodárskom postavení obcí notariátu v dobe jeho trvania ako aj o sociálnych, školských a národnostných pomeroch v obvode. Zo spisov administratívnych sa zachovali ročníky spisov 1931, 1933, 1938 a 1939 aj to neúplné. Z rokov 1883 – 1927 sa zachovala Zbierka štatútov, stanov a pravidiel (o obecných jarmokoch, kúpeľoch, obecných cestách, obecných ovocinárskych škôlkach, chovaní dobytky, ošipáných a oviec, platení povozníkov, okresných a obecných zamestnancoch, školskom poriadku, o obecnej verejnej práci, verejnom poriadku a nočnom pokoji, požiaro-policajné štatúty a podobne). Zachovaný materiál ďalej dokumentuje činnosť politických strán, predovšetkým komunistickej strany a nemeckých politických strán a spolkov, odborových organizácií (Priemyslový zväz stavebných robotníkov) a v neposlednom rade sú to daňové záležitosti, nezamestnanosť v obvode alebo riešenie cigánskej otázky. Vo fonde sa v účtovnom materiáli nachádzajú štyri evidenčné knihy a to Majetkové inventáre obcí Chvojnica a Tužina 1936 – 1939 a obcí Vyšehradné a Malinová z obdobia rokov 1936 – 1940.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	<p>Archívny fond hrubo usporiadal v roku 1957 archivár Okresného archívu v Prievidzi Michal Tulík. Ďalšie hodnotenie dokumentov sa uskutočnilo v auguste 1961 zamestnancom archívu Jozefom Bilčíkom.</p>	Vyraďovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	<p>Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.</p>	Možné prírastky

3.3.4.	System of arrangement	<p>Z diplomatického hľadiska je fond rozdelený do troch skupín. Prvá časť inventárnych záznamov zachytáva správne knihy a evidenčné knihy zoradené podľa obcí: Chvojnica, Kľačno, Malinová, Solka, Vyšehradné. Druhá časť, spisový materiál sa delí na registratúrne pomôcky a spisy. Tretiu časť tvorí účtovný materiál, ktorý má na začiatku evidencie a za nimi je účtovný materiál v chronologickom slede podľa jednotlivých obcí v abecednom poradí.</p> <p>Archívny fond je usporiadaný a sprístupnený inventárom v štruktúre:</p> <p>I. Knihy A. Správne B. Evidenčné</p> <p>II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky B. Spisy - administratívne Pri reinventarizácii fondu v rokoch 1987 a 1988 boli do inventára doplnené spisy dôverné, avšak len torzá.</p> <p>III. Účtovný materiál A. Evidenčné knihy B. Účtovné knihy a) Chvojnica b) Kľačno c) Malinová d) Solka e) Vyšehradné</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky

			vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, nemecký, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobry	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady v okrese Prievidza I. (1869) 1871 – 1945 (1955), skupinový inventár, Bojnice, 1963, evid. č. 500. Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová: Obvodný notársky úrad Kľačno RH a dejiny KSČ 1931 – 1938, Prievidza, 1964, evid. č. 613. Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 II. diel, katalóg, Bojnice, 1987, evid. č. 2302. Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 IV. diel, katalóg, Bojnice, 1988, evid. č. 2447.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi(1884) 1923 – 1945 (1961) Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Obecný notársky úrad v Tužine 1891 – 1945 (1950) Obvodný úrad miestnych národných výborov v Kľačne 1945 – 1950 (1953)	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topoľčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s.	Informácie o

		<i>Informatívny sprievodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívniectva a spisovej služby, 2001, 346 s. Lacko Richard a kol.: <i>Monografia Kľačno „Gajdel“ 1413 – 2013</i> . FOMI s. r. o., 2013, 181 s. Lacko Richard a kol.: <i>„Malinová“</i> . FOMI s. r. o., 2009, 159 s.	publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond spracovali a skupinový inventár k fondu vyhotovili v roku 1963 zamestnanci archívu Jozef Bilčík a Oľga Bražinová. Pri spracovávaní bol spisový materiál s registratúrnymi pomôckami a účtovný materiál z roku 1945 zaradený do fondu Obvodný úrad miestnych národných výborov v Kľačne. Taktiež sa pri spracovaní bral zreteľ na obec Tužina, a tak všetky správne knihy a účtovný materiál aj zo starších rokov boli z fondu vyčlenené a tvoria súčasť fondu Obecný notársky úrad v Tužine. Archívny fond reinventarizovala a inventár doplnila zamestnankyňa archívu Eta Ivaničová v rokoch 1987 – 1988. Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnych pomôckach uvedených v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	28. 06. 2022	Dátum vyhotovenia opisu